

Μακεδ. (Καστορ. Νάουσ. Χαλκιδ.) Σάμ. κ.ά. ανάσωτος Α. Ρουμελ. (Φιλιππούπ.) ανάσουσους Μακεδ. (Σιάτ.) ανέσωτος Πελοπν. (Βούρβουρ. Λακων.)—Λεξ. Αίν. ανέσουσους Ήπ. (Ζαγόρ.) Θεσσ. Μακεδ. (Βλάστ. Καστορ. Καταφύγ. Νάουσ.) Σάμ. Στερελλ. (Αίτωλ.) ανέσωτος Εύβ. (Αΐδηψ.) ανέσουσους Σάμ.

Τὸ μεταγν. ἐπίθ. ἄσωστος. Διὰ τὸ ἀνέσωστος ἰδ. ἄ-στερητ.

1) Ὁ μὴ ἐξαρκέσας εἰς τι Ήπ. 2) Ἀτελείωτος, ἀνεξάντλητος, ἀμέτρητος σύννηθ.: Ἀσωστο ἀλεύρι-κρασί λάδι. Ἀσωστα κάρβουνα-ξύλα. Ἀσωστη δουλειά-θάλασσα. Ἀσωστα βάσανα-παραμύθια κττ. σύννηθ. Τὸ κρῦο εἶναι ἀνυπόφορο, ὁ δρόμος ἄσωτος Μποὲμ ἔνθ' ἂν. Ἀσωτο ἀσκέρι Καλάβρυτ. Ἀσουτους κόσμους Ἀλμυρ. Ἀσουτα πλούτη Καστορ. Ἀσουτα χτήματα Νάουσ. Πιάνουν ψάρια ἄσουτα Καστορ. || Φρ. Ἀσουστα κι ἀπλήρουτα (ἐπὶ ὑποθέσεων αἱ ὁποῖαι δὲν τελειώνουν) Θεσσ. (Ζαγόρ.) || Παροιμ. Ἀσωστη ἡ πέτρα 'ς τὰ νταμάρια καὶ τὰ κλαριά 'ς τὸ λόγγο (ἐπὶ φυγοπόνου) Λεξ. Δημητρ. || Ποιήμ.

Θάλασσα ὁ κάμπος ἄσωστη, καράβια τ' ἄσπρα σπίτια
ποῦ πάν καὶ ταξιδεύουνε μὲ τὰ παννὰ τῆς μοίρας
ΡΓκόλφ. ἐν Ἀνθολ. Η' Αποστολίδ. 56

Ἀνθίζουν τὰ τριαντάφυλλα, γελοῦν οἱ ἀνεμῶνες
κ' εἶν' οἱ βιολέτιες ἄσωστες, περήφανα τὰ κρίνα
ΚΠαλαμ. Ὑμν. Ἀθην. 18. Συνών. ἀλογάριστος Α1β, ἀλόγιαστος 2, ἀμέτρητος 1β, ἄμετρος, ἄπατος (Ι) 2, ἄπειρος, ἀτελείωτος. 3) Ὁ μὴ περατωθεὶς, ἡμιτελὴς σύννηθ.: Ἀσωστος τοῖχος. Ἀσωστο σπίτι. Ἀσωστο παραμύθι σύννηθ. Ἀνέσουσ' δ' λειὰ Θεσσ. Πουλὰ κάθ' ἑς κι ἀνέσουστα αὐτόθ. Συνών. ἄπόσωστος 1. β) Ἐκεῖνος ποῦ εἶθε νὰ μὴ φθάσῃ τι, νὰ μὴ ἀξιώθῃ τινος καὶ ἰδίως μακρᾶς ζωῆς Ήπ. (Ζαγόρ.): Οὐ ἀνέσουσους, ποῦ νὰ μὴ σῶσ' κι νὰ μὴ φτάσ'! (ἀρά). 4) Ὁ μὴ συμπληρώσας τὴν ἀνάπτυξίν του, ὁ προῶρος τεχθεὶς καὶ ἐντεῦθεν ὁ σωματικῶς καὶ πνευματικῶς ἐλαττωματικὸς Α. Ρουμελ. (Φιλιππούπ.) Ἀνδρ. Ήπ. (Ζαγόρ. κ.ά.) Θήρ. Θράκ. (Σαρεκκλ.) Μακεδ. (Βλάστ. Σιάτ.) Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Πελοπν. (Βούρβουρ. Λακων. Ὀλυμπ.) Σάμ. Στερελλ. (Αίτωλ.) —Λεξ. Πρω.: Τὸ παιδί γεννήθηκε ἀνέσωστο Βούρβουρ. Ἀσωστο ἄβγο Λακων. Ἦταν μ' σὸς κι ἀνέσουσους Αἰτωλ. β) Καχεκτικὸς Στερελλ. (Αἰτωλ.): Ἡ ἀστένεια μ' ἔκαμ μ' σὸν κι ἀνέσουσους. 5) Ἀνόητος, μωρὸς Ἀνδρ. Θράκ. (Σαρεκκλ.) κ.ά.—Λεξ. Δημητρ.: Ἀφ' ὅσον τὸν ἄσωστον! Σαρεκκλ. Ἀσωστες κουβέντες Λεξ. Δημητρ.: Ἀσωστα λόγια Ἀνδρ. Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἄλλαλος 4, ἄμυαλος 1, ἀνάποδος Α 5δ, ἄνογος, ἀνόητος. 6) Λιποβαρὴς Νάξ. Ἀπύρανθ. Πελοπν. (Λακων.) κ.ά.: Ἀσωστος 'ς τὸ ζύγισμα (Ἀπύρανθ.) Κρέας ἄσωστο Λακων. Ψάρια ἄσωστα αὐτόθ. 7) Ὁ μὴ δίκαιος, ὁ μὴ εὐθύς Λεξ. Δημητρ.: Παροιμ. Ὁ ἄσωστος κι ἂν πλερώθηκε, ἀκόμα ἔχει νὰ λάβῃ.

άσώτεμα τό, Λεξ. Βλαστ.

Ἐκ τοῦ ρ. ἄσωτεύω.

Ἀφειδὴς δαπάνη, σπατάλη. Συνών. ἄσωτία 2.

άσωτεύω σύννηθ. ὠσωτεύω Ρόδ. ἄσωτέγκον Τσακων. Μέσ. ἄσωτεύομαι Ήπ.

Τὸ μεταγν. ἄσωτεύω.

1) Ἀμτβ. ζῶ ἄσώτως σύννηθ. καὶ Τσακων.: Γυρίζει ἐδῶ κ' ἐκεῖ κι ἄσωτεύει. Σ' ὅλη του τὴ ζωὴ ἄσώτενε σύννηθ.

2) Διασκεδάζω Πελοπν. (Καλάβρυτ.) κ.ά.: Χτὲς βράδν ἴσαμε τοῖς δγὸ ἄσωτεύαμε. Κάθεται 'ς τὰ μαγαζιά κι ἄσωτεύει Καλάβρυτ. 3) Μετβ. σπαταλῶ, καταδαπανῶ ἀσκόπως

σύννηθ.: Ἀσώτεψε τὴν κληρονομίαν τοῦ πατέρα του - τὴν προῖκα τῆς γυναίκας του - τὴν ὑγείαν του. Ἀσώτεψε ἄπειρα πλούτη σύννηθ. Ἀσωτεμένος ἄνθρωπος (ὁ ἐν ἄσωτιά βιώσας) Λεξ. Δημητρ.

άσωτήρευτος ἐπίθ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἄ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *σωτηρευτός < σωτηρεύω.

Ἐκεῖνος ἀπὸ τὸν ὁποῖον δὲν δύναται νὰ σωθῇ τις: Ἀσωτήρευτὴ ναι ἡ ἀρρώστια του. Ὅλα σωτηρεύονται, μόνον ὁ θάνατος εἶν' ἄσωτήρευτος.

άσωτία ἡ, λόγ. σύννηθ. ἄσουτία βόρ. ἰδιώμ.

Τὸ ἀρχ. οὐς. ἄσωτία.

1) Ἡ ἐν τῷ βίῳ ἀταξία, ἀκολασία, παραλυσία σύννηθ.: Ἐκαμε πολλὰς ἄσωτίας 'ς τὰ νεῖτα του σύννηθ. 2) Ἀσώτεμα, ὁ ἰδ., Ήπ. Ἡ σημ. καὶ παρὰ Βλάχ.

άσωτος ἐπίθ. σύννηθ. ἄσουτους σύννηθ. βόρ. ἰδιώμ. ἄσωτε Τσακων.

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. ἄσωτος.

1) Ἀκόλαστος, ἀσελγής, διεφθαρμένος σύννηθ. καὶ Τσακων.: Ἀσωτος ἄνθρωπος. Ἀσωτὴ ζωὴ. Ἐζῆσε μιὰ ζωὴ ἄσωτὴ σύννηθ. 2) Σπάταλος σύννηθ.: Αὐτὸς εἶναι ἄσωτος υἱὸς (ἡ φρ. ἐκ τοῦ εὐαγγελίου). Ὅσο ἄσωτος εἶναι ὁ ἕνας, τόσο φιλάργυρος εἶναι ὁ ἄλλος σύννηθ. || Φρ. Ἀσωτος ἡλιος (ὁ διαρκῶς θερμαίνων οἶονεὶ μὴ φειδόμενος τῶν ἀκτίνων του) ΠΠαπαχριστοδ. Θρακ. ἡθογραφ. 2,8 || Γνωμ. Ἀπὸ τὸν ἀκριβὸ εἶδα, μ' ἀπὸ τὸν ἄσωτο ὄχι Λεξ. Ἐλευθερουδ. Ἡ ἄσωτὴ νοικοκυρὰ πύργο ἀλογάρι θέλει Αἴγιν. Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἀνοιχτός Β 4. 3) Ἀπερίσκεπτος Νάξ. (Ἀπύρανθ.): Εὐτὸς εἶν' ἄσωτος, δὲ σκέβγεται τίποτα.

-ἄτα (Ι) κατάλ. πολλαχ.

Ἐξ ἐπιρρ. εἰς -ἄτα προερχομένων ἐξ ἐπιθέτων εἰς -ἄτος, οἶον: ἀδερφικᾶτος - ἀδερφικᾶτα, γεμᾶτος - γεμᾶτα κττ. ἀπεσπάσθη τὸ -ἄτα ὡς ἰδία παραγωγικὴ κατάληξις.

Δι' αὐτῆς σχηματίζονται ἐπιρρήματα τροπικά. 1) Ἐξ οὐσιαστικῶν, οἶον: ἀδερφός - ἀδερφᾶτα, ἀλεπού - ἀλεπᾶτα κττ.

2) Ἐξ ἐπιθέτων, οἶον: ἀναπαντικός - ἀναπαντικᾶτα, ἀποστολικός - ἀποστολικᾶτα κττ. 3) Ἐξ ἐπιρρημάτων, οἶον: δεξιὰ - δεξιᾶτα, ζερβὰ - ζερβᾶτα, σκοτεινὰ - σκοτεινᾶτα, ἀνωπίσω - ἀνωπισᾶτα κττ..

-ἄτα (ΙΙ) κατάλ. Κεφαλλ.

Ἐκ τοπωνυμίων εἰς -ἄτα προελθόντων ἐξ ἐπωνύμων εἰς -ἄτος, δηλούντων δὲ τὸν κάτοχον ἢ οἰκήτορα, ἀπεσπάσθη τὸ -ἄτα ὡς ἰδία παραγωγικὴ κατάλ.

Δι' αὐτῆς σχηματίζονται τοπωνύμια ἐξ ἐπωνύμων, οἶον: Βαλοσαμῆς - Βαλοσαμᾶτα, Κουρούκλης - Κουρουκλᾶτα, Μεταξᾶς - Μεταξᾶτα, Σβορώνος - Σβορωνᾶτα κττ.

ἄτα ἐπιφών. σύννηθ. ἄτια Ἰμβρ.

Λέξις πεποιημένη.

1) Ἐν τῇ παιδικῇ γλώσσῃ συνήθως κατ' ἀναδίπλωσιν ἄτα ἄτα λέγεται εἰς φράσεις δηλούσας κίνησιν τινα ἐνθ. ἂν.: Πάει ἄτα. Ἐλα νὰ πάμε ἄτα ἄτα σύννηθ. Συνών. ἂπ 2. 2) Ἐν τῇ παιδικῇ γλώσσῃ ὁ ἀνάδοχος Κύπρ.

άταβάνιαστος ἐπίθ. ἀμάρτ. ἀταβάνιαστους Μακεδ. ἀταβάνιαγους Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἄ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *ταβανιαστός < ταβανιάζω.

Ἀταβάνωτος, ὁ ἰδ.: Σπίτ' ἀταβάνιαγου Αἰτωλ.

άταβάνωτος ἐπίθ. κοιν. καὶ Πόντ. ἀταβάνουτους βόρ. ἰδιώμ.

